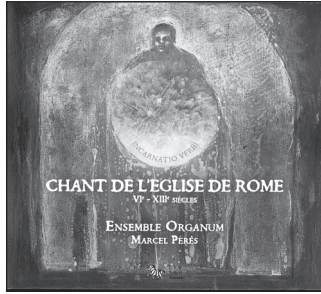

CD RELIGIEUS

Oude Romeinse liturgie
Ensemble Organum

De Franse zanger Marcel Pérès en zijn ensemble Organum zingen nu al jaren met veel succes het oudste kerkelijke repertoire. En ze doen dat op een immer verrassende manier. Bovendien lijkt geen sleet te komen op hun benadering. Eens te meer wordt dit geïllustreerd door Pérès' gedegen evocatie van de muziek die in de middeleeuwen klonk tijdens de vier verschillende missen van Kerstmis.

Die muziektraditie dateert dus nog van vóór het gregoriaans, wat wellicht hard moet aankomen bij hen die menen dat eertijds slechts gregoriaans in de kerken klonk. De waarheid is evenwel dat het er de in de oude Kerk veel minder eenvoudiger toeging dan doorgaans gemeend, en dat het eenvoudiger gregoriaans op een bepaald moment moest dienen als 'bulldozer' om de verscheidenheid plat te walsen.

Pérès en Organum leggen zich dus toe op het vertolken van de Romeinse liturgische muziek die gold tot de periode van ballingschap van de pausen in Avignon. Het is muziek die veel meer versieringen en micro-intervallen vertoont dan het gregoriaans en bijwijlen klinkt als muziek uit het Midden-Oosten. Ook dat laatste hoeft niemand te verbazen, gezien tot de elfde eeuw nog delen van Italië tot Byzantium behoorden en joodse en Byzantijnse tradities cultureel gemeengoed waren.

Marcel Pérès, die orgel en compositie studeerde, spit deze oude muziek al op sinds 1982. Daarbij leerde hij niet enkel verbluffend veel door zijn systematisch bronnenonderzoek, maar ook van zijn uitvoeringspraktijk met Organum. Een voorbeeld? In oorsprong was de liturgische muziek louter eenstemmig, maar doordat ze wordt uitgevoerd met (soms extreem) lage mannenstemmen, lijkt het alsof er toch een vorm van meerstemmigheid in het spel is.

En dan zeggen we nog niets over de vele kunstige versieringen en kleine verschuivingen die aan Pérès' vertolking van die oude Romeinse muziek een onnaards karakter geven. Een ontdekking waard. (JC)

Chant de l'Eglise de Rome, Vie-XIIIe siècles, door het Ensemble Organum onder leiding van Marcel Pérès, Zig-Zag Territoires (distributie harmonia mundi), ZZT081001, 20,40 euro.

CD KLASSIEK

Vioolmuziek van een duivel
Giuseppe Tartini

Giuseppe Tartini was voorbestemd voor het priesterschap, maar vanwege zijn muzikalenten trok hij al vroeg naar Padua, waar hij als violist aan de slag ging in het orkest van de *capella del Santo*. Op zijn achtste vluchtte hij er weg, achternagezeten door de koddebeiers van kardinaal-aartsbisschop Comaro van Padua. Zijn misdaad: hij had het nichtje van de kardinaal verleid en zelfs in het geheim getrouwd! Deze Elizabeth wordt prompt in het klooster gestopt. Pas een paar jaar later vernam Tartini in Rome dat zijn beminde vergiffenis had gekregen en hem opwachtede. Ondertussen studeerde hij vlijtig het vioolspel en ontdekt het fenomeen van de 'verschil- of combinatietonen'. Dat zijn bijtonen die we horen naast de eigenlijke tonen, die door het trillen van de snaren worden voortgebracht. Tartini slaagde erin deze tonen te beheersen en zelfs op te wekken.

's Mans reputatie hing lange tijd aan een zijden draadje. Hij was immers bekend vanwege één enkele sonate, zijn *Sonata del Diavolo* in g klein, de zogenaamde duivelstrillersonate, omdat de duivel hem die 's nachts zou hebben ingefluisterd.

Tartini schreef ruim veertig sonates en zo'n 135 vioolconcerten. Het ensemble L'arte del Arco stelde zich tot doel het gehele oeuvre van de man aan de vergetelheid te ontrukken, en te oordelen naar deze dubbele cd, kent hun initiatief succes. Giuseppe Tartini blijkt een ware meester in het vioolspel, want hij schrijft muziek die perfect past bij de kwaliteiten van dit instrument. Zo stijgen deze concerto's ver uit boven hun onmiskenbare virtuositeit en gunnen ze de verblufte luisteraars een gezicht op de kern van de barokke gevoeligheid, die berust op emotie, drama, expressiviteit, nuances en harmonische subtiliteit. Buitengewoon. (JC)

Giuseppe Tartini, So che pietà non hai. The Violin Concertos. Volume 15, door L'arte dell' arco, met concertmeester Giovanni Guglielmo, eerste opname, Dynamic (distributie Lavial), CDS 591/1-2, 36,75 euro.

Het wekelijkse aanbod boeken, cd's en dvd's in *Kerk+Leven* is ook te raadplegen en te bestellen via het *Mediacenter* op de website www.kerknet.be.

BOEK WETENSCHAP

Darwins erfenis
Rogier Deckmyn

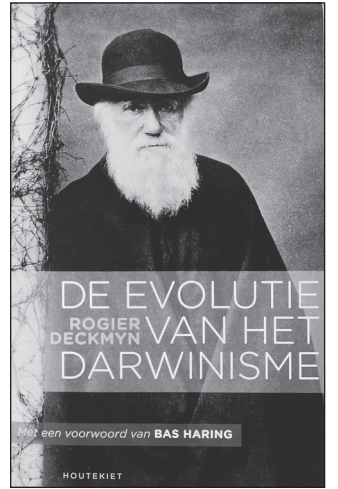
In het jaar waarin 150 jaar evolutieleer van Darwin in de kijker wordt geplaatst, blik Rogier Deckmyn terug op de invloed van die leer in het dagelijkse leven. In vijftien hoofdstukken neemt de auteur, zelfs licentiaat scheikunde en gewezen leraar aan het Klein Seminarie in Roeselare, ons mee met de *Beagle* en de invloed van die reis op Charles Darwin.

Dat Darwins werk niet af was met zijn *On the Origin of Species*, is voor velen duidelijk. Maar ook anderen zochten verder naar de evolutie van dingen. In het voorwoord stipt Bas Haring, Nederlands filosoof, duidelijk aan dat de evolutietheorie niet gaat over het ontstaan van het leven, maar over het proces dat het leven in de loop der tijden ontwikkelt.

Zelfs na anderhalve eeuw blijft Darwins leer menigeen beroeren. Het leidt zelfs nog steeds tot verhitte discussies. De auteur merkt op dat zelfs de gruweldaden van het Derde Rijk voor een deel in de schoenen van Charles Darwin worden geschoven. Om misverstanden de wereld uit te helpen, wordt in dit toegankelijk geschreven boek stilgestaan bij wat de theorie daadwerkelijk zegt en hoe de evolutieleer zelf doorheen de tijd is geëvolueerd.

Of anders gezegd, het boek neemt ons mee van de reis met de *Beagle* tot de ontdekking van het genoom, de complete set erfelijk materiaal van een individu. Daarbij passeren niet enkel Darwin, maar onder meer ook Lamarck, Mendel en Wallace de revue. Geen boek om tussendoor te lezen, wel een dat je een bredere kijk op de evolutieleer geeft. (TH)

Rogier Deckmyn, De evolutie van het Darwinisme, Houtekiet, Antwerpen, 2009, 320 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 8924 056 9.

BOEK LIFESTYLE

Spirituele plekken
Susan Smit

Een voormalig fotomodel, de Hollandse Susan Smit, ontpopt zich tot lifestyle-journaliste die gegrepen is door 'nieuwe spiritualiteit'. In een leuk boekje presenteert ze honderd spirituele plekken die je volgens haar gezien moet hebben. Het is een verzameling vrij onbevangen columns over religieuze plekken uit de hele wereld en van verschillende godsdiensten. Smit bezoekt de menhirs in Bretagne en de zwarte Madonna van Czestochowa, belandt in de Dom van Aken en in de Verboden Stad in Peking. Leuk zijn de foto's van de plaatsen, waarop de auteur heel vaak poserend is te zien. Mochten die foto's niet wat groter? Ergens onderweg leren we ook dat het fotomodel/journaliste een heuse heks is. Vergeet dus het oude vrouwtje op haar bezem. Vandaag zijn heksen blond! (EDS)

Susan Smit, 100 spirituele plekken die je gezien moet hebben, Prometheus, Amsterdam, 2009, 437 blz., 15 euro, ISBN 978 90 4461 268 4.

BOEK GESCHIEDENIS

Vermeer vervalst
Edward Dolnick

Een van de allergrootste kunstvervalsers ooit was de Nederlander Han van Meegeren. Tussen 1937 en 1944 slaagde hij erin eigen werk te verkopen als dat van de onsterfelijke zeventiende-eeuwse Delftse meester Johannes Vermeer. Meer zelfs, zijn *Emmaüsgangers* werd bejubeld als de meest puike Vermeer ooit!

Van Meegeren verkocht ook doeken aan nazileider Hermann Göring. Na de oorlog dreigde een collaboratieproces, waarop de vervalser zelf op de propen kwam met het verhaal dat hij de nazi's een loer had gedraaid. Had hij dat niet gedaan, gingen zijn werken misschien nog steeds door als authentieke Vermeers. Opmerkelijk, want de doeken komen zelfs ondergetekende over als flets, met sombere figuren en vol anatomische fouten. Hoe was het mogelijk dat Han van Meegeren de internationale kunstwereld moeiteloos kon bedriegen?

De Amerikaanse wetenschapsjournalist Edward Dolnick schreef een boeiend en spannend verhaal over de zaak. Eerst probeert hij Van Meegeren en zijn techniek in beeld te brengen. Miljoenen gulden verdiende de schilder met het bedrog. Hij had een dubbel motief: hebzucht, maar ook het verlangen om zich te wreken op de critici uit de kunstwereld die de spot hadden gedreven met het werk dat hij onder zijn eigen naam had uitgebracht.

Dolnick analyseert ook hoe vervalzers te werk gaan. Ze beheersen natuurlijk de technieken en gebruiken authentieke materialen (*Emmaüsgangers* was over een echt zeventiende-eeuws schilderij heen geschilderd), maar zoeken ook naar de zwakke punten van hun tegenstanders. De echte Vermeer was bekend voor zijn intieme binnenhuistaferelen. In plaats van een pastiche van een echte Vermeer op de markt te brengen, speelde Han van Meegeren in op de hypothese dat de schilder zich had laten beïnvloeden door de Italiaanse kunstenaar Caravaggio. Ook was er begin twintigste eeuw een werk van Vermeer opgedoken, dat wel degelijk een religieus tafereel was. Een van de grootste kenners van Johannes Vermeer (1632- 1675), ene Bredius, hoopte nog meer religieuze werken van Vermeers hand te ontdekken. Van Meegeren ontleende daarom aan Caravaggio het motief en de compositie van de *Emmaüsgangers* en bracht er elementen uit het werk van Vermeer in. Hij gaf de critici met andere woorden wat zij zochten.

Tijdens het proces groeide Han van Meegeren uit tot een nationale held, omdat hij de nazi's om de tuin had geleid. Edward Dolnick vertelt tussendoor dan ook het verhaal van de onmetelijke schraapzucht en blinde verzamelwoede van Hitler en Göring. Hun onvoorstelbare collectie kunstwerken eindigde in een zoutmijn in de Alpen, waar de Amerikanen ze in 1945 aantreffen. Göring had echter zijn 'Van Meegeren' thuis gelaten, omdat hij er zo moeilijk afstand van kon doen. Een echte thriller. (EDS)

Edward Dolnick, De vervalser, Bert Bakker, Amsterdam, 2009, 347 blz., 24,95 euro, ISBN 978 90 351 3401 0.

